

løses, tilhører ikke J. A. Hansen, men afdøde Sofus Høgsbro, og J. A. Hansen sluttede sig først til den i den senere Del af sit Liv. Han blev efterhaanden, som vi alle vide, en baade fysisk og økonomisk i høj Grad svækket Mand, han tabte sin Indflydelse og kom i høj Grad ind under en Beherskelse af det Parti, som han tidligere selv havde været Herre over, og Forholdene forandrede sig for ham i en overordentlig høj Grad, og saa gik han med det Flertal, som han var kommen til at tilhøre. Saadan er det faktisk med Hensyn til dette Spørgsmaal. Vil man ad forfatningsmæssig Vej bort fra Spørgsmaalet: de kongevalgte, er det simpleste at gaa den Vej, jeg anførte i et Forslag, jeg affattede i Fjor og gav til et andet Medlem, nemlig den, at man, naar man en Gang skal forandre Grundloven i videre Omfang, bør, ligesom man i sin Tid gjorde i Frankrig, lade de kongevalgte leve, saa længe Vorherre vil, uden i øvrigt at oprettholde Institutionen.

Der er et andet Spørgsmaal, jeg ogsaa gerne vil fremdrage. Det er ikke saa sjældent nævnt, at vi i sin Tid havde et Adelsvælde her i Landet, og at Adelen misbrugte sin Magt og tabte sin Magt, at vi havde et Præstevælde her i Landet, der ogsaa misbrugte Magten og tabte den, og saa har man for det tredie sagt, at vi have haft et Bonderegimente, og at ogsaa dette efter nogles Mening har misbrugt sin Magt. Jeg hørte i Vinter et Referat fra et Møde, hvor jeg ganske vist ikke var til Stede, men jeg har Grund til at tro, at det var rigtigt, og det gik ud paa, at der paa Mødet var talt stærke Ord om Bonderegimentet. Jeg vil sige, at Bondestanden har øvet en overordentlig stor Indflydelse i alle offentlige Forhold lige fra 1849 til Dato, men Misbrug bestrider jeg, at der er sket fra den Side. Jeg kunde maaske samtidig indrømme, at Bondestanden har ladet sig misbruge; noget, der ikke saa sjældent kan ske, naar Partivæsenet tager et Omfang, der er unaturligt og urigtigt. Men heller ikke dette skal jeg holde stærkt paa, jeg holder mere paa, at jeg ikke vil være med til nogen Sinde at sigte det formentlige Bonderegimente for at have misbrugt sin Magt. Se vi navnlig paa de senere Aars

Afgørelser, truffne baade i denne Sal og ovenover, synes jeg, at man meget nødig skulde tale om et Misbrug af dette Regimente. Hvad man herfra er gaaet ind paa for at støtte andre Dele af Samfundet ved Afgørelser af den ene eller den anden Art, vidner snarere om en Flothed og Vidtgaaenhed, som vi tidligere, hvis jeg skulde slutte fra min ældre politiske Tid, ikke vilde have drømt om, at vi nogen Sinde vare komne til at tillade os. Der er her vist en stor Imødekommen mod Interesser, der kunne være meget vigtige og betydelige, men jeg for mit Vedkommende har ved mange Lejligheder næret Tvivl om, hvorvidt man ikke er gaaet for vidt. Jeg vil derfor bestandig være af dem, som nedlægge Indsigelse imod, at vi have haft et Bonderegimente her; som har misbrugt sin Magt. Jeg vil ikke vige tilbage fra at sige noget andet, nemlig at for mig staaer det saadan, at Bondestanden her i Landet nu synes at være mere optagen af at aflevere den Magt, den har haft, end den er optagen af at beholde den, og det tror jeg absolut ikke er klogt. Det gaar saa vidt, at dersom man nogenlunde stærkt lægger for Dagen, at man ikke ønsker at gaa saa vidt, som der nu er Tale om, vil man utvivlsomt fra mange Sider blive truet med, at man ikke er den folkelige Mand, som det forudsattes, at man var.

Jeg ved nok, hvordan det gaar til, naar Partibevægelserne ere oppe, og jeg har ogsaa Erindringer om, hvordan enkelte Mænd ere blevne angrebne for den Stilling, de til en given Tid kunne have indtaget. Jeg var for et Par Maaneder eller tre siden beskæftiget med at genkalde saadanne Forhold i min Erindring, og der er et Par Forhold, som jeg — jeg siger fremdeles: da vi have Tid dertil — vil tillade mig at omtale. Det hændte den 1. November 1865, da Fællesudvalget om Grundloven sad, at der den Dags Aften skulde holdes et Møde, hvor det endelig skulde afgøres, hvorvidt der kunde blive Flertal eller ikke for den tilstræbte Grundlovsforandring. Da boede jeg sammen med to i sin Tid meget bekendte Rigsdagsmænd, Termansen og Jens Jensen fra Trunderup. Ved Aftenstid kom Pastor Birkedal og gamle Jens Jørgensen fra